

Prof. dr Bojka Blagojević

**ZAGAĐENA ŽIVOTNA SREDINA I
LEKOVITE BILJKE**

Fakultet zaštite na radu

Niš, 2003.

ZAGAĐENA ŽIVOTNA SREDINA I LEKOVITE BILJKE

Autor: *Prof. dr Bojka D. Blagojević*

Izdavač: Fakultet zaštite na radu u Nišu

Recenzenti:

Prof. dr Novica Randelović, Prirodno-matematički fakultet u Nišu

Prof. dr Živka Kostić, Medicinski fakultet u Nišu

Lektor:

Danijela Avramović, dipl. ing.

Idejno-grafičko rešenje korica:

Nenad Pejić

Grafički prikaz:

Slobodan Radojković

Tehnička obrada:

Danijela Avramović, dipl. ing.

Odlukom Naučno-nastavnog veća Fakulteta zaštite na radu u Nišu br. 03-440/3 od 20.11.2003. godine odobreno je štampanje Monografije: Zagađena životne sredina i lekovite biljke, autora Prof. dr Bojke D. Blagojević.

Tiraž: 200 primeraka

Štampa: PUNTA – Niš

ISBN 86-80261-42-4

Sadržaj

ŽIVOTNA SREDINA	11
POJAM, VRSTE I IZVORI ZAGAĐENJA ŽIVOTNE SREDINE.....	12
ZEMLJIŠTE KAO PRIRODNI RESURS	16
Sastav zemljišta.....	17
Biološki procesi u zemljištu	21
Biocenoze zemljišta	21
Orgnske materije u zemljištu.....	24
DEGRADACIJA ZEMLJIŠTA	27
Prirodni izvori zagađenja zemljišta	28
Antropogeni izvori zagađenja zemljišta	28
Zagađivanje zemljišta čvrstim otpadom	30
Struktura čvrstog otpada	31
Lokalitet Niš	33
Lokalitet Leskovac	34
Lokalitet Kumanovo	35
Ispitivanje hemijskih osobina zemljišta	36
ZAGAĐIVANJE ZEMLJIŠTA TEŠKIM METALIMA	40
Pojam i podela teških metala.....	40
Esencijalni mikroelementi.....	42
Gvožđe (Fe).....	42
Selen (Se).....	43
Kadmijum, olovo i cink	44
Antropogeni izvori zagađivanja životne sredine teškim metalima	47
Saobraćaj - izvor zagađivanja zemljišta teškim metalima	47
Određivanje sadržaja teških metala u zemljištu pored puta.....	49
Proizvodnja akumulatora - izvor zagađivanja zemljišta.....	52
Tehnološki proces proizvodnje akumulatora	54
PP akumulatori	56
Olovni akumulatori	57
Starterski akumulatori	57
Određivanje sadržaja olova u zemljištu Fabrike akumulatora- Sombor”	58

Rudnik olova i cinka "Grot" – Vranje izvor zagađivanja planine Besne kobile	59
Tehnološki proces proizvodnje rude olova i cinka.....	62
Određivanje sadržaja teških metala u okolnom zemljištu Rudnika olova i cinka "Grot"	65
ZAGAĐIVANJE BILJAKA TEŠKIM METALIMA	69
Mehanizmi tolerantnosti biljaka prema teškim metalima	70
Sadržaj teških metala u lekovitim biljkama.....	71
Fitoremedijacija	75
Izbor biljaka za fitoremedijaciju.....	76
Mehanizmi fitoremedijacije.....	78
Fitoe ekstrakcija olova iz zemljišta	78
GRANIČNE I MAKSIMALNO DOZVOLJENE VREDNOSTI TEŠKIH METALA U ZEMLJIŠTU I LEKOVITIM BILJKAMA.....	81
LEKOVITE BILJKE U ZAGAĐENOJ ŽIVOTNOJ SREDINI	87
LEKOVITE BILJKE	88
Sakupljanje i proizvodnja lekovitih biljaka	89
SEKUNDARNI METABOLITI U BILJNIM VRSTAMA	92
Alkaloidi.....	92
Hemijska građa alkaloida	94
Upotreba alkaloidnih droga.....	95
Biljne vrste sa tropskim alkaloidima iz familije <i>Solanaeaceae</i>	96
<i>Datura stramonium</i> L.- tatula	100
Određivanje ukupnih alkaloida i l-hiosciamina u nadzemnom delu tatule (<i>Datura stramonium</i> L.).....	104
Etarska ulja	109
Terpenoidi	112
Monoterpeni.....	112
Seskviterpeni.....	115
Aromatične droge.....	116
Biološke osobine familije <i>Lamiaceae</i>	116
Morfološke osobine familije <i>Lamiaceae</i>	117
Rod (Genus) <i>Thymus</i> L. - Majkina dušica	118
Farmakološke karakteristike i upotreba vrsta roda <i>Thymus</i> L. u fitoterapiji.....	122
Načini pripreme i primene majkine dušice	124
Biološke osobine familije <i>Asteraceae</i>	126
Morfološke osobine vrste roda <i>Achillea</i> L.	128
Farmakološke karakteristike i upotreba vrste roda <i>Achillea</i> L. u fitoterapiji.....	131
Aromatične antiinflamatorne droge.....	132
Biološke osobine roda <i>Chamomilla</i> L.....	132
Morfološke osobine vrste <i>Chamomilla recicuta</i>	132
Farmakološke karakteristike i upotreba vrste <i>Chamomilla recicuta</i> u fitoterapiji.	133